

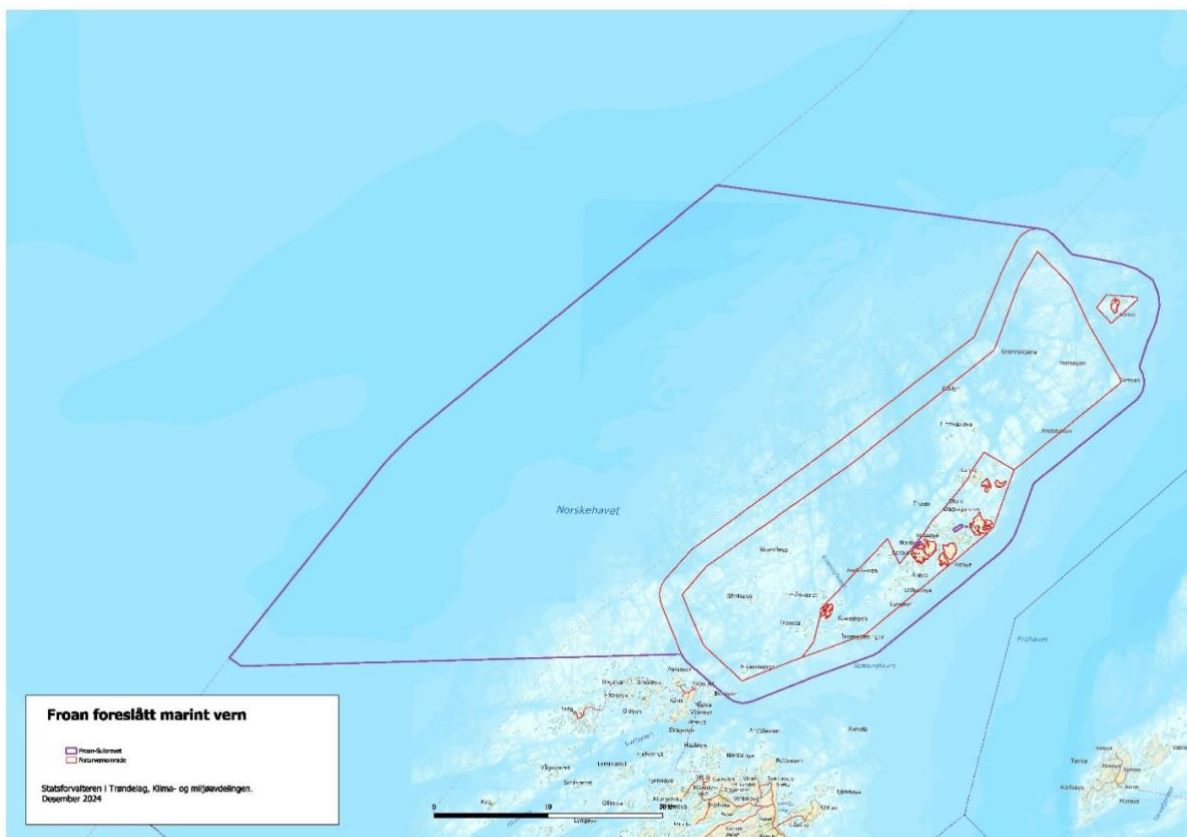
Statsforvalteren i Trøndelag

Fiskebåts høringssvar til melding om oppstart av marint vern i Froan - Sularevet og forslag til utredningsprogram for konsekvensutredning

Fiskebåt representerer den havgående fiskeflåten i Norge. Flåten står for 70 prosent av fangstverdien i norsk fiske, og sysselsetter halvparten av heltidsfiskerne. Den havgående fiskeflåten har avgjørende betydning for verdiskapning og bosetting langs kysten, og tilstedeværelse i våre havområder, ikke minst lengst mot nord. I det følgende kommer våre kommentarer til melding om oppstart av marint vern i Froan – Sularevet i Frøya kommune, samt forslag til utredningsprogram for konsekvensutredningen.

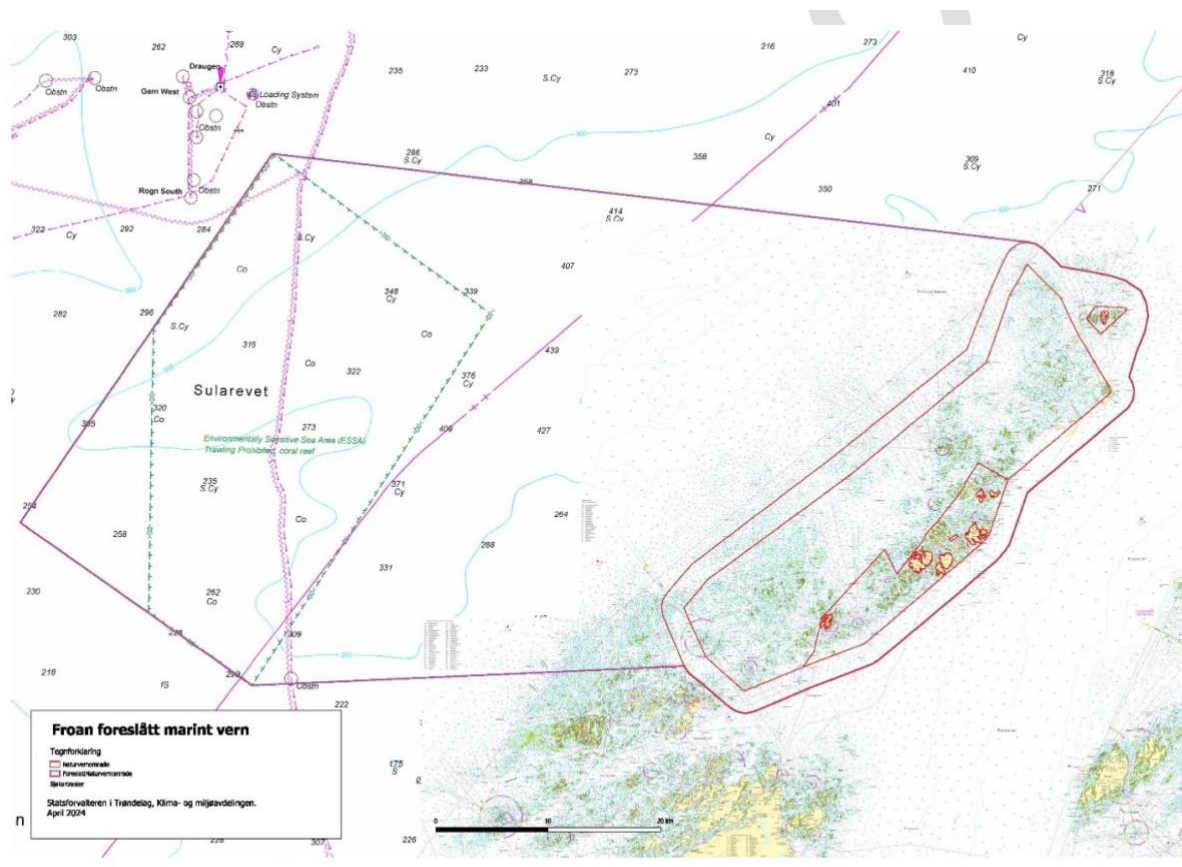
Verneområdet

Planområdet ligger i Trøndelag og omfatter et stort havområde, som strekker seg fra skjærgården i Froan, og ut til 12 nautiske mil fra grunnlinjen (den norske territorialgrensen). Området er om lag 2120 km², og inkluderer det eksisterende verneområdet Froan naturreservat og landskapsvernområde med tilhørende dyrelivsfredning.

Figur 2: Eksisterende vern markert i rødt. Areal innenfor lilla strek er inkludert i dette planprogrammet. Dette er vernegrense, foreslått av Rådgivende utvalg for marin verneplan i 2004, ekskludert areal utenfor territorialgrensen (12 nautiske mil fra grunnlinjen).

Den opprinnelige vernegrensen som ble foreslått av Rådgivende utvalg i 2004 strekker seg utover territorialgrensen, og omfatter det store korallområdet Sularevet, som allerede er stengt for fiske med trål gjennom forskrift om beskyttelse av korallrev mot ødeleggelser som følge av fiskeriaktivitet. Ettersom den nye loven om bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon ikke er vedtatt enda, gjelder denne meldingen og konsekvensutredningen kun området frem til territorialgrensen.

Figur 1: Utgangspunkt for vernegrense markert i lilla, foreslått av Rådgivende utvalg for marin verneplan i 2004. Eksisterende verneområde markert med rødstrek. I forslaget går vernegrensen utenfor territorialgrensen (12 naustiske mil fra grunnlinjen)

Fiskebåt mener at disse to områdene må ses i sammenheng. Prinsipper som kommer frem i forarbeidene til den nye havmiljøloven mener vi derfor også bør hensyntas i forbindelse med marint vern innenfor territorialgrensen, uten å gå på akkord med lovgivningen som ligger til grunn for denne saken, som er naturmangfoldloven.

Området er stort og omfatter en rekke forskjellige fiskerier, både fra den kystnære og den havgående fiskeflåten – inkludert et område med historisk bunntåling etter vassild i dypet mellom Nyegga og Froan. Fiskeriene er også viktige for fiskerisamfunna langs kysten av Trøndelag.

Behovet for marint vern

Fiskerinæringen er basert på fornybar biologisk produksjon. Fiskerne er derfor grunnleggende avhengige av et rent og rikt hav, samt intakte gyte-, oppvekst og fiskeområder. Dersom vi forvalter havene våre på en bærekraftig måte, vil høstingen av villfanget sjømat i norske havområder kunne foregå i et evighetsperspektiv. Bevaring av marin natur er en viktig del av

dette, for å sikre velfungerende og produktive marine økosystemer. Dette er igjen en forutsetning for at fiskerinæringen skal kunne høste av ressursene i havet. Fiskebåt anerkjenner derfor betydningen av å beskytte havmiljøet.

Fiskerinæringens betydning

Hvilke følger marint vern kan få for fiskerinæringen beror på hvilke områder som foreslås vernet, og om det settes restriksjoner på adgangen til å utøve fiske. God tilgang på havareal er avgjørende for villfisknæringen. Dersom det etableres verneområder i viktige fiskeområder, med restriksjoner som gjør at fiske ikke kan fortsette, vil det få en rekke uheldige konsekvenser som redusert utnyttelse av fiskeressursene, økte klimagassutslipp og en mer konsentrert miljøbelastning i de åpne fiskeområdene.

Fiskerinæringen står i en særstilling sammenlignet med annen næringsvirksomhet i havrommet, siden fiskeriene høster av villlevende ressurser som kontinuerlig endrer seg i størrelse og utbredelse. Tilgangen på tilstrekkelig havareal er i så måte en helt avgjørende rammebetingelse for villfisknæringen.

Naturavtalens delmål 10 fremhever betydningen av at arealer der det drives fiske skal forvaltes gjennom bærekraftig bruk. Dette viser hvor viktig matproduksjon er for oss mennesker, og at disse viktige fiskeområdene må forvaltes godt slik at vi skal kunne høste ressursene her på en god måte inn i overskuelig fremtid.

For å klare dette mener Fiskebåt at ny havbasert virksomhet ikke må bygges ut på bekostning av viktige fiskeområder, havmiljøet og ressursgrunnlaget for norsk fiskerinæring. Samtidig mener Fiskebåt at man i utvelgelsen av områder for marint vern også må hensynta de viktige fiskeområdene vi har i våre norske farvann, og søke å etablere marine verneområder som i minst mulig grad begrenser slik fornybar høsting.

Det minnes også om at fiskerinæringen er blant våre eldste havnæringer, og at den historiske fiskeriaktiviteten har vært, og fremdeles er, avgjørende for norsk råderett over våre havområder. Fiskebåt har derfor en forventning om at hensynet og behovene til fiskerinæringen tillegges vekt når nye marine verneområder etableres.

Næringsvirksomhet til havs

Bruken av havrommet ventes å øke som følge av ny næringsvirksomhet, med påfølgende økt press på økosystemene i norsk havområder. Regjeringen har vedtatt omfattende planer for produksjon av havvind, med tilhørende infrastruktur langs havbunnen både til det norske fastland, petroleumsinstallasjoner og eventuelle hybridkabler til kontinentet. I tillegg er utvinning av havbunnsmineraler under vurdering, det arbeides for å tilrettelegge for offshore havbruk og det er store planer for CO2-lagring på norsk sokkel. Denne utviklingen mener vi forsterker behovet for marint vern, som kan sikre et representativt utvalg av natur som ikke skal kunne beslaglegges av enda flere og nye næringer til havs.

I høringsnotatet til den nye loven om vern om norske havområder står det at «*som hovedregel legges det opp til at eksisterende aktivitet i områder som vernes kan fortsette, eventuelt på nærmere angitte vilkår. Generelt vil vern innebære restriksjoner på særlig fremtidig næringsaktivitet og muligheten for å bygge ut infrastruktur i de valgte områdene*».

Fiskebåt oppfatter at dette utgangspunktet også skal gjelde for det foreslåtte marine verneområdet for Froan og Sularevet. I meldingen står det at «*i utgangspunktet er det ikke planlagt noen restriksjoner på dagens fiskeriaktivitet i det foreslåtte marine verneområdet*». Fiskebåt støtter at man har dette som utgangspunktet for verneprosessen, med den

overordnede tanken om at det er ny aktivitet som i særlig grad skal begrenses og at viktige områder for høsting av villlevende marine ressurser må beskyttes for å sikre fremtidig matproduksjon.

Videre står det at «i verneplanprosessen og i konsekvensutredningen må det vurderes om det er noe av dagens fiskeriaktivitet som er til skade for verneverdiene og om det er behov for å innføre restriksjoner i deler av områder, f.eks. når det gjelder bruk av redskaper som slepes under fisket, som kan berøre bunnen. Og igjen hvilken konsekvens dette vil ha for næringen».

Fiskebåt har forståelse for at dette må vurderes i konsekvensutredningen, for å kunne ta riktige og gode avgjørelser i forbindelse med etableringen av marint vern. Samtidig mener vi at hvert enkelt område må vurderes for seg, der historiske og viktige områder for høsting med bunnberørende redskaper må vektas tungt og i enkelte tilfeller tillates videreført, selv om det i enkelte tilfeller kan berøre verneverdiene. All høsting av fornybare ressurser vil ha et avtrykk og en påvirkning på naturen.

Fiskebåt har en forventning om at norske myndigheter finner løsninger som sikrer fremtiden til norsk fiskerinæring og norsk sjømatproduksjon. Det må gjøres et grundig arbeid for å sikre at riktige områder prioriteres for vern og at eventuelle begrensninger på tiltak eller bruk innenfor området ikke strekker seg lengre enn det som er nødvendig av hensyn til vernetiltakene. Fiskebåt mener at man må vurdere fordelene opp mot ulempene i hvert konkrete tilfelle, og ikke etablere hovedregler basert på et utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, hvor det ikke gis rom for å gjøre unntak.

Fiskeriene har operert i norske havområder i hundrevis av år, og dette er viktig å hensynta også inn i fremtiden. Andre næringer som opererer til havs, for eksempel petroleumsnæringen, kommer ikke til å få begrenset sin allerede etablerte aktivitet. Fiskebåt mener at dette må være den absolutte hovedregelen også for norsk fiskerinæring.

Dersom man likevel skulle innføre noen begrensninger i eksisterende aktivitet i deler av de marine verneområdene må dette i minste fall basere seg på tilstrekkelig kunnskap og grundige konsekvensutredninger, fordi konsekvensene vil være mye større enn for andre som skal etablere ny virksomhet, hvor man gjerne vil ta i bruk føre-var prinsippet frem til mer kunnskap er kommet på plass.

En begrensning i eksisterende aktivitet kan også være særdeles inngripende for dem det gjelder, noe som krever et klart og tydelig grunnlag som tilsier at vern er nødvendig på bekostning av fiskernes bruk i dette området. Det kan også oppstå situasjoner hvor fiskerne gjennom lang tids bruk kan ha etablert en rettsstilling til et område, som kan gi grunnlag for erstatning. Dette har vi sett gjennom forvaltningspraksis, hvor det blant annet utbetales erstatning til fiskere for tap som følge av beslaglegging av fiskefelt fra petroleumsnæringen. Også i forbindelse med den kommende havvindnæringen er det i havenergilooven etablert erstatningsordninger for fiskere som underbygger enkelte fiskeres rettsstilling til viktige fiskefelt. At fiskerne kan oppnå en slik rettsstilling til viktige fiskefelt er også anerkjent av norske myndigheter i forbindelse med den kommende havmiljøloven som nå er til behandling i forvaltningen.

Anbefaling som referanseområde

Rådgivende utvalg foreslo at området Froan – Sularevet var aktuelt som referanseområde for fiskeri, hvor utvelgelse av delområder må avklares nærmere gjennom prosessen. Videre anbefales det at forslag om slike delområder bør utarbeides av Fiskeridirektoratets regionkontor og Statsforvalteren i samråd med relevante fiskerlag. Fiskebåt synes det er

positivt og viktig at fiskeriforvaltningen og fiskeriorganisasjonene involveres i denne prosessen, for å finne de best egnede områdene for overvåking og forskning, men samtidig hensynta de viktigste fiskeområdene innenfor planområdet.

Videre anbefaler rådgivende utvalg at fiske med passive redskaper (snøre, line, teiner, ruser og garn) tillates brukt innenfor verneområdet, samt innenfor eventuelle referanseområder. Samtidig tilrådes det at også pelagisk tråling og fiske med snurpenot og landnot skal kunne fortsette.

Rådgivende utvalg åpner for at det for eventuelle delområder kan legges restriksjoner på visse type redskaper, for eksempel bunntrål. Fiskebåt mener en slik avgjørelse om å legge begrensninger på allerede eksisterende aktivitet må gjelde som et absolutt unntak, og basere seg på en interesseavveining som tilsier at hensynet til fiskeri må vike. Avgjørelsen må tas på bakgrunn av et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om at slik begrensning vil være avgjørende for å sikre de konkrete verneverdiene i området, og ikke ut fra en generell føre var tilnærming.

Fiskerinæringen under press

Fiskerinæringen står ovenfor press fra alle kanter. Det etableres stadig nye næringer til havs, som krever større og større areal og som påvirker havene og økosystemene på en negativ måte. Klimaendringene endrer havene våre og påvirker bestandene som fiskerinæringen høster av. Det er utfordrende tider med krig og splittelse, som igjen påvirker forhandlinger og samarbeid med andre land om soneadganger, kvotefordeling osv. Vi står ovenfor en kommende handelskrig i verden, med økte tollsatser på norske varer. I tillegg har kvotene den siste tiden gått betydelig ned for flere viktige bestander, og flere i fiskerinæringen sliter med driften.

I tillegg til dette kommer de marine verneområdene. Selv om fiskerinæringen anerkjenner behovet for og betydningen av marint vern i norske farvann, mener vi samtidig at viktige og betydningsfulle fiskeområder må beskyttes for å sikre norsk fiskerinæring og fremtidig høsting av sunn og klimavennlig sjømat til verdens befolkning.

Det blir særdeles viktig at man klarer å velge ut riktige og representative områder for marint vern, hvor man begrenser ny aktivitet og med det sørger for at det totale presset på naturen og økosystemene til havs ikke blir for stor. Fiskebåt mener også det kan være gode grunner for at nye områder hvor det ikke tidligere er fisket blir vurdert stengt for fiske, etter en konkret vurdering av det aktuelle området. Dette har Fiskebåt allerede vært pådriver for i forbindelse med Greenpeace-avtalen, der trålflåten i 2016 inngikk en frivillig avtale med de største fiskekjøperne i Europa om å verne om sårbare økosystemer i nordområdene etter hvert som mindre isutbredelse gjorde nye områder tilgjengelige for fiske. Det er de eksisterende og betydningsfulle områdene for fiske som Fiskebåt er opptatt av å ivareta for fremtiden.

For at fiskerinæringen skal kunne høste på en effektiv og klimavennlig måte trenger vi store arealer. Tilgangen på arealer kan ikke snevres inn i bauger og kanter uten at det får konsekvenser for fiskerinæringen.

All næringsaktivitet som baseres seg på utnyttelse av naturressurser etterlater seg et visst fotavtrykk. Så lenge man ønsker at fiskerinæringen skal hente ut disse ressursene så må næringen gis tilgang på areal og fleksibilitet som sikrer lønnsomhet. Uten lønnsomhet vil ikke næringen bestå, og da vil heller ikke ressursene komme frem til en befolkning som trenger den.

Kunnskapsbasert forvaltning

Fiskebåt mener at avgjørelser om marine verneområder og eventuelt hvilken bruk som skal være tillatt innenfor disse må være basert på tilstrekkelig kunnskap. I den forbindelse mener vi det er bekymringsverdig at Norge ikke har prioritert fortløpende kunnskapsinnhenting og forskning på effektene av marint vern innenfor de allerede etablerte marine verneområdene, med de begrensninger og tillatelser til bruk som her gjelder.

Norge har allerede flere områder som er stengt for fiske, noe som gir oss en unik mulighet til å studere effektene av marine verneområder på våre økosystemer og fiskebestander. Disse eksisterende områdene representerer et verdifullt utgangspunkt for forskning, men vi mangler fortsatt kritisk kunnskap om deres langsiktige virkninger og optimal forvaltning.

Norske myndigheter bør derfor legge tydelige føringer og bevilge ekstra ressurser til slik kunnskapsinnhenting fra etablerte norske marine verneområder. Dette arbeidet bør komme i gang raskt, og viktige kunnskapshull som kommer frem i denne kommende konsekvensutredningen kan muligens danne grunnlaget til hva som prioriteres i årene som kommer.

Fiskebåt vil understreke betydningen av at forvaltningen av havområdene er kunnskapsbasert. Norge er kommet langt i forhold til mange andre land når det gjelder kunnskap om havet og havbunnen, men det er fortsatt store kunnskapshull. Fiskebåt mener at også nye vernetiltak til havs må baseres på kunnskap om at dette gir positive effekter for tilstanden og produksjonen i havet. Vi mener derfor det er et sterkt behov for kunnskapsinnhenting og forskning på området.

Kommentarer til konsekvensutredningsprogrammet

I konsekvensutredningsforskriften kapittel 5 står det at utredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon, men at det ved kunnskapsmangel om viktige forhold skal informasjon bli samlet inn så langt det lar seg gjøre. Dette blir viktig i årene som kommer, hvor man forsøker å tette de kunnskapshullene som foreligger – for å sikre at det skal kunne tas riktige og gode avgjørelser om marint vern i tiden som kommer.

Konsekvensutredningen for marint vern skal bruke veiledere/håndbøker utviklet av Miljødirektoratet og Statens vegvesen, hvor metodikken deretter skal forsøkes tilpasset vern av sjøarealer. Fiskebåt mener det er uheldig at man ikke har utviklet en standardisert metode for konsekvensutredninger som er tilpasset forvaltningen av havene våre, i forkant av dette viktige arbeidet som skal gjøres med å verne 30 prosent av våre havarealer. Miljødirektoratets veileder M-1941 omhandler reguleringsplaner og tiltak på land, og Statens vegvesens håndbok V712 omhandler konsekvensanalyser av veg- og transportprosjekter på land. Samme veiledere ble benyttet for de strategiske konsekvensutredningene for havvind, og arbeidet med å tilpasse dette til en metode som omhandler helt andre forhold har Fiskebåt oppfattet som krevende. En slik standardisert metode for havforvaltning mener Fiskebåt burde vært på plass før arbeidet med konsekvensutredningene for nye marine verneområder starter, og kan i alle tilfeller bidra til å svekke tilliten til resultatene i utredningen.

Involvering og medvirkning

Fiskebåt mener at tidlig involvering av fiskerimyndighetene og næringens organisasjoner er avgjørende for at verneprosessene skal bli mest mulig kunnskapsbaserte og for at vernevedtakene skal oppnå legitimitet blant brukerne av havet. Det er også positivt at Fiskeridirektoratet nevnes ved flere anledninger, hvor de får en sentral rolle i alle prosesser. Fiskeridirektoratet har unik kompetanse på fiskerinæringen arealbehov og erfaring med marine verneprosesser fra tidligere.

I utredningsprogrammet står det at Statsforvalteren tidlig i oppstartsfasen vil opprette en referansegruppe bestående av grupper som blir berørt og/eller har særlig interesse av verneplanen. Eksempler på slike grupper oppgis å være Fiskeridirektoratet, Fiskarlaget og næringsliv. Fiskebåt er et av tre medlemsslag i Norges Fiskarlag, og vi representerer majoriteten av den havgående fiskeflåten i Norge. I slike prosesser som dette opptrer vi som vanlig med egne representanter, og det ønsker vi også i denne prosessen. Derfor ber vi vennligst om invitasjon til å være deltaker i den kommende referansegruppen for marint vern av Froan – Sularevet.

Rådgivende utvalg kom også med en anbefaling om at Statsforvalteren, Fiskeridirektoratet og relevante fiskerlag går sammen om å komme med å foreslå utvelgelse av delområder som skal fungere som referanseområde i forhold til fiskeri. Hvilke delområder dette skal være, og hva som eventuelt skal begrenses her, blir en viktig del av dette arbeidet. Fiskebåt ønsker også å bidra inn i dette arbeidet, da vi innehar viktig kompetanse innen fiskeri- og biologi som vil være avgjørende i dette arbeidet. Fiskebåt mener også det er viktig at betydningsfulle fiskefelt bevares for å sikre Norge tilgang til sunn og klimavennlig sjømat.

Avslutning

Fiskebåt støtter etableringen av marint vern som sikrer et representativt utvalg av naturen til havs nå som vi står ovenfor et enormt press om å etablere flere og nye næringer til havs. Mange ser nye og uante muligheter for næringsutvikling til havs, og det er viktig at dette skjer på en måte som ikke ødelegger for havmiljøet og fiskerinæringens ressursgrunnlag, slik at høstingen av villfanget sjømat i norske havområder skal kunne fortsette og foregå i et evighetsperspektiv.

Samtidig er det viktig for Fiskebåt at næringen konsulteres underveis og at hensynet til eksisterende fiskeriaktivitet vektlegges i vurderingene av om og hvor det skal opprettes marine verneområder og hvilke restriksjoner som eventuelt skal gjelde i verneområdet.

Fiskebåt mener at vernetiltakene må baseres på en interesseavveining mellom hensynet til fiskeri og den totale verneverdien i området, der hensynet til historiske, etablerte og viktige fiskefelt må veie tungt. Vernetiltakene må også fattes på bakgrunn av et kunnskapsgrunnlag som tilsier at dette vil ha positive effekter for tilstanden og produksjonen i havet.

Vennlig hilsen

FISKEBÅT

Audun Maråk

Hanna Bauge

Kopi: Klima- og miljødepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet
Fiskeridirektoratet
Miljødirektoratet
Havforskningsinstituttet
Biomarint Forum
LO
Norges Fiskarlag

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift.